

เอกสารประกอบการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ ๒
โครงการวิจัยเรื่อง “ระบบติดตามและประเมินประสิทธิภาพของมาตรการเชิงระบบนิเวศ
ประเภทพื้นที่หนองน้ำ/รับน้ำหลากในลุ่มน้ำยมของประเทศไทย”
วันที่ ๑๐-๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕

๑. ความเป็นมาของโครงการ

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ในฐานะหน่วยงานหลักของประเทศไทยในโครงการความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไทย-เยอรมัน สาขาการจัดการน้ำ (Thai-German Climate Change Programme-Water: TGCP-Water) ร่วมกับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) ซึ่งมีกิจกรรมขับเคลื่อนภายใต้แผนงาน TGCP-Water จำนวน ๕ กิจกรรม ได้แก่ (๑) การพัฒนานโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับประเทศ (๒) การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับจังหวัดและท้องถิ่น (ระดับลุ่มน้ำ) (๓) การพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน (๔) การสร้างกลไกสนับสนุนทางการเงินเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ (๕) การส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย โครงการวิจัยเรื่อง “ระบบติดตามและประเมินประสิทธิภาพของมาตรการเชิงระบบนิเวศประเภทพื้นที่หนองน้ำ/รับน้ำหลากในลุ่มน้ำยมของประเทศไทย” เป็นโครงการภายใต้กิจกรรมหลักที่ (๓) ของแผนงาน TGCP-Water ดำเนินการศึกษาโดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยนเรศวร

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- ๒.๑ เพื่อพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลโดยอาศัยเทคโนโลยีระบบดิจิทัล สำหรับการประเมินผลกระทบและประโยชน์ของแก้มลิงลุ่มต่ำ และ
- ๒.๒ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการตั้งรับปรับตัวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสาขาการจัดการน้ำโดยอาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน

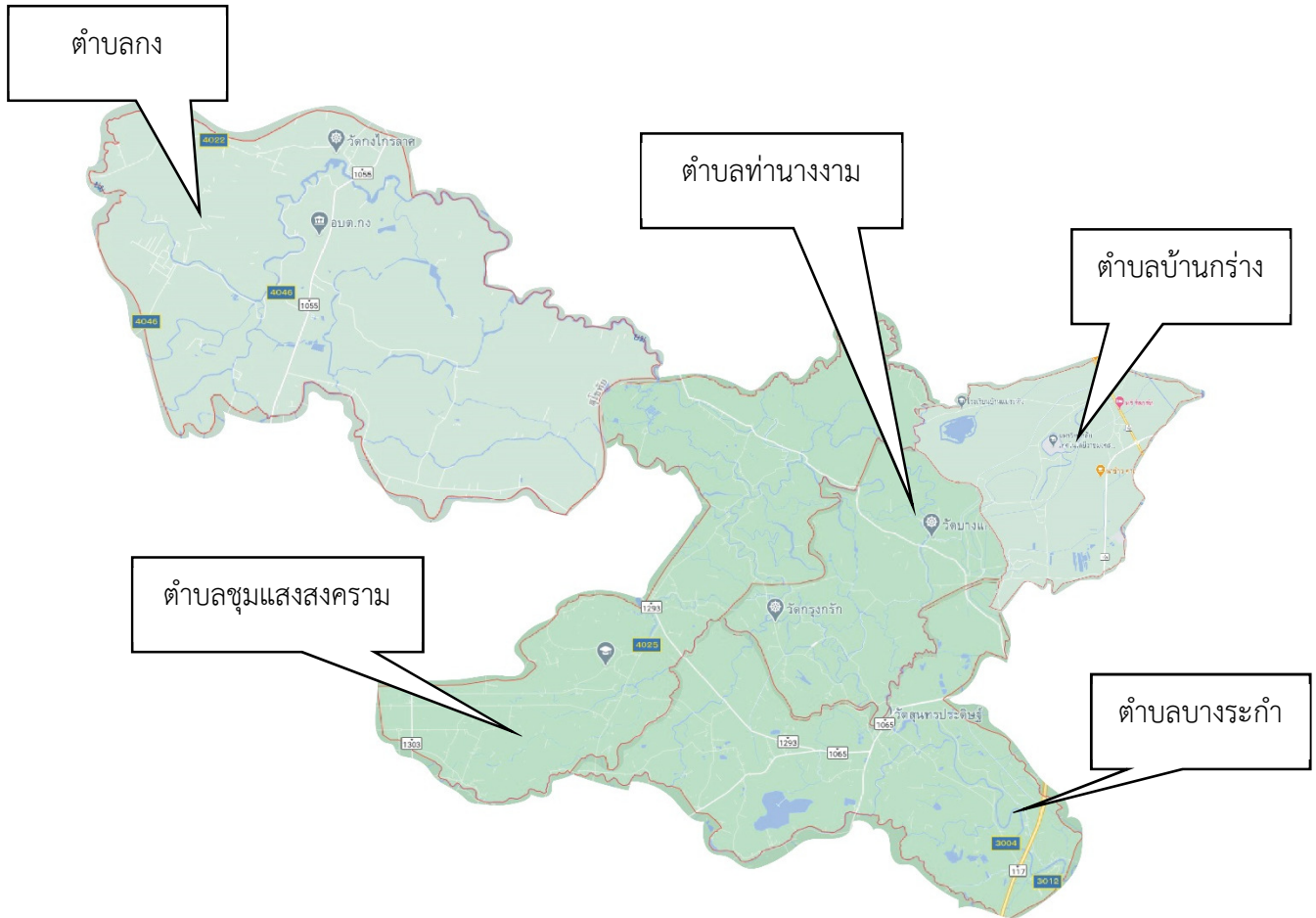
๓. วัตถุประสงค์ของการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ ๒

- ๓.๑ เพื่อนำเสนอผลการศึกษาด้านวิศวกรรม สิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยา เศรษฐกิจและสังคมแก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- ๓.๒ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ลุ่มต่ำและร่วมพิจารณาแนวทางการติดตามมาตรการ EbA ในพื้นที่
- ๓.๓ เพื่อรวบรวมประเด็นปัญหาและความคิดเห็น ใช้ประกอบมาตรการด้าน EbA ในปัจจุบันและอนาคต

๔. พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ จังหวัด ๓ อำเภอ ๕ ตำบล คือ (๑) ตำบลกง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย (๒) ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก (๓) ตำบลชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก (๔) ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และ (๕) ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (บริเวณลุ่มน้ำยมตอนล่าง) ซึ่งพื้นที่ทั้ง ๒ จังหวัดเป็นพื้นที่สำคัญในการเชื่อมโยงภาคกลางและภาคเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทั้งนี้ ทั้ง ๒ จังหวัด มีระบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ (๑) พื้นที่ตำบลกง เป็นพื้นที่รับน้ำ ที่ไม่ได้ถูกควบคุม (unregulated flood-detention/wetland) ขณะที่ (๒) พื้นที่ตำบลท่านางงาม ตำบลชุมแสงสงคราม ตำบลบางระกำและตำบลบ้านกร่าง เป็นพื้นที่รับน้ำที่มีการควบคุม (regulated flood-detention/wetland) และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพื้นที่รับน้ำบางระกำโมเดล ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงมีความเหมาะสมในการศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำทั้ง ๒ ระบบ เพื่อพัฒนาวิธีการติดตามและประเมินผลของมาตรการปรับตัวโดยอาศัยระบบนิเวศที่เหมาะสม

ความสำคัญของพื้นที่ศึกษาทั้ง ๒ จังหวัด คือ (๑) พื้นที่ทั้ง ๒ จังหวัด มีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่เพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากน้ำท่วม ผ่านการแก้ปัญหาโดยอาศัยธรรมชาติ (natural-based Solution: NbS) และการปรับตัวโดยอาศัยระบบนิเวศ (Ecosystem-based Adaptation: EbA) และ (๒) พื้นที่ศึกษาทั้ง ๒ จังหวัด เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ ที่ถูกเลือกให้รับน้ำในช่วงฤดูน้ำหลากตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐

๕. แนวทางการประเมินตัวชี้วัด

โครงการฯ กำหนดแนวทางการประเมินตัวชี้วัดและการพัฒนาระเบียบวิธีวิจัยด้านการติดตามและประเมินผลของมาตรการการปรับตัวโดยอาศัยระบบนิเวศ แบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอน คือ

- (๑) การประเมินพื้นที่ศึกษาและการออกแบบระเบียบวิธีวิจัย (Site Assessment and Methodology Design)
- (๒) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล (Data Collection and Analysis)
- (๓) การจัดทำรายงานและรายงานผลการศึกษา (Document and Communicate Results) โดยรายงานผลทางเทคนิคต่างๆ ไปยังโครงการ TGC-Water สทนช. และการสื่อสารไปยังชุมชน
- (๔) การบูรณาการระเบียบวิธีวิจัยจากพื้นที่นำร่องสู่ระบบลุ่มน้ำ (Pilot EbA M&E Methodology Integration)
- (๕) การจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบูรณาการติดตามผลและประเมินผลของมาตรการการปรับตัวโดยอาศัยระบบนิเวศ (EbA) สู่แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี และแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (NAP)

ทั้งนี้ โครงการฯ ได้กำหนดแนวทางการประเมินตัวชี้วัดใน ๔ มิติ คือ

- ๕.๑ ด้านอุทกศาสตร์และภูมิศาสตร์
- ๕.๒ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
- ๕.๓ ด้านระบบนิเวศ/สิ่งแวดล้อม
- ๕.๔ ด้านเศรษฐกิจและสังคม

๖. กรอบแนวคิดในการศึกษา

๖.๑ การศึกษาด้านอุทกศาสตร์และภูมิศาสตร์

- ความสามารถในการเก็บกักน้ำ
- ปฏิสัมพันธ์และการเชื่อมโยงของน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน
- ผลกระทบต่อการเติมน้ำใต้ดินและความผันผวนตามฤดูกาล
- การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของดินและตะกอน
- การปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้น้ำและน้ำใต้ดิน
- การเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติในการใช้ที่ดิน
- การปรับปรุงโดยใช้มาตรการ EbA แบบมีส่วนร่วม
- การลดความเสียหายจากน้ำท่วม
- การขยายฐานข้อมูลด้านอุทกศาสตร์และภูมิศาสตร์ของประเทศ

๖.๒ การศึกษาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

- ของเปลี่ยนแปลงของความหลากหลายในสัตว์น้ำ
- ผลกระทบของน้ำท่วมต่อพลวัตและโครงสร้างของสิ่งมีชีวิตในน้ำ

๖.๓ การศึกษาด้านระบบนิเวศ/สิ่งแวดล้อม

- ความเปลี่ยนแปลงของน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน (การปนเปื้อนในภาคการเกษตร)

๖.๔ การศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคมและการมีส่วนร่วม

ประเด็นการสำรวจ

การสำรวจด้านเศรษฐกิจสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจสังคมภายในพื้นที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม ๔ ส่วนหลัก ดังนี้

๑) ข้อมูลทางสังคม ได้แก่ โครงสร้าง ขนาด และองค์ประกอบของครอบครัว อายุ เพศ การศึกษา ศาสนา อาชีพหลัก/อาชีพรอง การใช้แรงงาน การย้ายถิ่น สภาพบ้านเรือน การคมนาคม ประเพณีและวัฒนธรรม ปัญหาทางสังคม และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

๒) ข้อมูลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การถือครองที่ดิน อาทิ การเป็นเจ้าของ การถือครองโดยไม่มีสิทธิ การเช่า เป็นต้น ขนาดของที่ดิน การเพาะปลูก ปัจจัยการผลิตและหลักปฏิบัติในการเพาะปลูก เช่น การใช้ปุ๋ย

การใช้สารกำจัดศัตรูพืช เครื่องทุนแรง การใช้แรงงานเกษตร ผลิตผลและการใช้ประโยชน์ การปศุสัตว์ การประมง อาชีพ อุตสาหกรรม ปริมาณ และชนิดความชุกชุม เป็นต้น ประโยชน์ของโครงการ องค์การเกษตร องค์การและสถาบันชุมชนชนต่าง ๆ ราคาพืชผลและราคาตลาด รายได้รายจ่ายการเกษตร รายได้รายจ่ายของครัวเรือน การกักขัง/หนี้สิน/อ้อมทรัพย์ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาเรื่องน้ำท่วม/ภัยแล้ง เป็นต้น

๓) ทักษะเกี่ยวกับโครงการ ประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสาร ความรู้เรื่องโครงการ ทักษะติดต่อการเข้าร่วมโครงการ การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ องค์การบริหารจัดการน้ำและระบบชลประทาน ความเห็นเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของโครงการ การยอมรับระบบเพาะปลูกที่เสนอ เป็นต้น

๔) ความคิดเห็นต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจ/สังคม ประกอบด้วย ความคิดเห็นต่อผลกระทบในอนาคตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อมีโครงการ

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประกอบไปด้วยการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๒ ครั้ง ดังนี้

(๑) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่ ๑

ดำเนินการในช่วงเริ่มต้นของโครงการ เป็นการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อชี้แจงข้อมูล ความเข้าใจถึงความเป็นมา เหตุผล ความจำเป็นของการศึกษาโครงการ รวมทั้งรายละเอียดโครงการ ขอบเขตการดำเนินการ เพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นข้อห่วงกังวลและแนวทางในการหาทางออกร่วมกัน โดยแบ่งการประชุมเป็น ๒ เวที คือ

- เวทีที่ ๑ ตำบลกง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้เข้าร่วม ๑๐๐ คน
- เวทีที่ ๒ ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดสุโขทัย ผู้เข้าร่วม ๑๐๐ คน

(๒) การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่ ๒

ดำเนินการในช่วงท้ายของโครงการ เป็นการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อเสนอผลการศึกษาของโครงการ แนวทางในการใช้ประโยชน์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโครงการ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำไปปรับปรุงการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต โดยแบ่งการประชุมเป็น ๒ เวที คือ

- เวทีที่ ๑ ตำบลกง อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ผู้เข้าร่วม ๑๐๐ คน
- เวทีที่ ๒ ตำบลท่านางงาม อำเภอบางระกำ จังหวัดสุโขทัย ผู้เข้าร่วม ๑๐๐ คน

การจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งออกเป็น ๗ กลุ่ม ดังนี้

๑. จังหวัดสุโขทัย

ประเภทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		รายละเอียด
๑	ผู้ได้รับผลกระทบ	๑.๑ ประชาชนในหมู่ ๑-๑๓ ตำบลกง ๑.๒ กำนันตำบลกง ๑.๓ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกง ๑.๔ นายกเทศมนตรีตำบลกงไกรลาศ ๑.๕ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑-๑๓ ตำบลกง

ประเภทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		รายละเอียด
๒	เจ้าของโครงการ	๒.๑ GIZ
๓	หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	๓.๑ ที่ว่าการอำเภอองไกรลาค ๓.๒ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย ๓.๓ จังหวัดสุโขทัย ๓.๔ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุโขทัย ๓.๕ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุโขทัย ๓.๖ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๒ (พิษณุโลก) ๓.๗ สำนักงานที่ดินจังหวัดสุโขทัย ๓.๘ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสุโขทัย ๓.๙ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุโขทัย ๓.๑๐ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย ๓.๑๑ สำนักงานประมงจังหวัดสุโขทัย ๓.๑๒ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัย ๓.๑๓ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุโขทัย ๓.๑๔ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวสุโขทัย ๓.๑๕ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย ๓.๑๖ สำนักงานชลประทานสุโขทัย
๔	องค์กรพัฒนาเอกชน/ สถาบันการศึกษาและนักวิชาการ อิสระ	๔.๑ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัด สุโขทัย ๔.๒ หอการค้าจังหวัดสุโขทัย ๔.๓ สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสุโขทัย ๔.๔ ตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดสุโขทัย
๕	ประชาชนทั่วไปและประชาชนผู้สนใจ	๕.๑ ประชาชนทั่วไป ๕.๒ ประชาชนที่สนใจ
๖	หน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณารายงาน	๖.๑ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
๗	สื่อมวลชน	๗.๑ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดสุโขทัย ๗.๒ หนังสือพิมพ์เสียงชนบท ๗.๓ ทภ. ๓ FM ๑๐๒.๒๕ ๗.๔ ทภ. ๓ ส่วนหน้า Am ๗.๕ อ.ส.ม.ท. สุโขทัย

๒. จังหวัดพิษณุโลก

ประเภทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		รายละเอียด
๑	ผู้ได้รับผลกระทบ	๑.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ ๑.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสงสงคราม ๑.๓ องค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงาม ๑.๔ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง ๑.๕ กำนันตำบลท่านางงาม ๑.๖ กำนันตำบลบางระกำ ๑.๗ กำนันตำบลชุมแสงสงคราม ๑.๘ กำนันตำบลท่านางงาม ๑.๙ กำนันตำบลบ้านกร่าง ๑.๑๐ ประชาชนในหมู่ ๑-๑๑ ตำบลท่านางงาม ๑.๑๑ ประชาชนในหมู่ที่ ๑-๑๗ ตำบลบางระกำ ๑.๑๒ ประชาชนในหมู่ที่ ๑-๑๑ ตำบลชุมแสงสงคราม ๑.๑๓ ประชาชนในหมู่ที่ ๑-๑๒ ตำบลบ้านกร่าง ๑.๑๔ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑-๑๑ ตำบลท่านางงาม ๑.๑๕ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑-๑๗ ตำบลบางระกำ ๑.๑๖ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑-๑๑ ตำบลชุมแสงสงคราม ๑.๑๗ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑-๑๒ ตำบลบ้านกร่าง
๒	เจ้าของโครงการ	๒.๑ GIZ
๓	หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	๓.๑ ที่ว่าการอำเภอบางระกำ ๓.๒ ที่ว่าการอำเภอเมืองพิษณุโลก ๓.๓ เทศบาลตำบลบางระกำ ๓.๔ สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ๓.๕ จังหวัดพิษณุโลก ๓.๖ สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพิษณุโลก ๓.๗ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก ๓.๘ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๒ (พิษณุโลก) ๓.๙ สำนักงานที่ดินจังหวัดพิษณุโลก ๓.๑๐ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพิษณุโลก ๓.๑๑ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพิษณุโลก ๓.๑๒ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพิษณุโลก ๓.๑๓ สำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ๓.๑๔ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก ๓.๑๕ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก

ประเภทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		รายละเอียด
		๓.๑๖ ศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ๓.๑๗ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพิษณุโลก ๓.๑๘ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๒ ๓.๑๙ สำนักงานชลประทานที่ ๓ จ.พิษณุโลก ๓.๒๐ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษายมนาน สำนักงานชลประทานที่ ๓
๔	องค์กรพัฒนาเอกชน/ สถาบันการศึกษาและนักวิชาการ อิสระ	๔.๑ สถาบันพัฒนาสืแยกอินโดจีน ๔.๒ เครือข่ายสิ่งแวดล้อมภาคประชาชนจังหวัดพิษณุโลก ๔.๓ มหาวิทยาลัยนเรศวร ๔.๔ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ๔.๕ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก ๔.๖ หอการค้าจังหวัดพิษณุโลก ๔.๗ สภาอุตสาหกรรมจังหวัดพิษณุโลก ๔.๘ ตลาดกลางข้าวและพืชไร่จังหวัดพิษณุโลก
๕	ประชาชนทั่วไปและประชาชนผู้สนใจ	๕.๑ ประชาชนทั่วไป ๕.๒ ประชาชนที่สนใจ
๖	หน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณารายงาน	๖.๑ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
๗	สื่อมวลชน	๗.๑ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดพิษณุโลก ๗.๒ สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต ๔ ๗.๓ ชมรมสื่อมวลชนพิษณุโลก ๗.๔ สมาคมสื่อสารมวลชนจังหวัดพิษณุโลก ๗.๕ สมาคมสื่อท้องถิ่น ๗.๖ ชมรม ๑๐ สถานีวิทยุ ๑๒ ความถี่ จังหวัดพิษณุโลก ๗.๗ ชมรมนักข่าวจังหวัดพิษณุโลก ๗.๘ สมาคมสื่อมวลชนจังหวัดพิษณุโลก ๗.๙ สมาคมสมาพันธ์สื่อสารมวลชนจังหวัดพิษณุโลก

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๗.๑ หลักฐานเชิงประจักษ์ของผลกระทบด้านนิเวศ เศรษฐกิจ และสังคม ที่ได้รับจากกระบวนการติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพ การปรับตัวโดยอาศัยระบบนิเวศของพื้นที่รับน้ำในเขตพื้นที่ศึกษา
- ๗.๒ การแก้ปัญหาโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาเพื่อตรวจสอบ (Cross-check) ข้อมูล
- ๗.๓ การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ท้องถิ่น รัฐบาล และนักวิชาการในระยะยาว
- ๗.๔ การมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างศักยภาพของนิสิต นักศึกษาในการออกแบบ และเก็บข้อมูลภายใต้การดำเนินงานของโครงการ